

Stanowisko Parlamentu Europejskiego wobec wyborów parlamentarnych w Gruzji

Parlament Europejski (PE) jest jedyną, mającą demokratyczną legitymizację instytucją unijną, która z założenia reprezentuje społeczeństwa Europy. Organ ten może w swojej działalności nie tylko powoływać się na wolę europejskiej opinii publicznej, ale także kształtować ją, dzięki posiadaniu szerokiego spektrum instrumentów oddziaływania (debaty parlamentarne, rezolucje, raporty). Przez to Parlament jako organ UE rości sobie szczególne prawo do zajmowania wyraźnego stanowiska w kwestiach poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności we współczesnym świecie. Szczególną uwagę PE poświęca wschodnim sąsiadom UE, którzy objęci są Europejską Polityką Sąsiedztwa (EPS) i Partnerstwem Wschodnim (PW). W szeregu rezolucji, które stanowią formę wyrażania jego stanowiska, potępia wszelkie przejawy łamania praw człowieka, reguł demokracji i rządów prawa w tych państwach, uzależniając pogłębianie przez Unię współpracy z tymi krajami od przestrzegania w tych dziedzinach standardów charakterystycznych dla obszaru europejskiego. Stanowisko PE w powyższych kwestiach bywa często jednoznaczne i pryncypialne, co kontrastuje z dużo bardziej wyważonymi opiniami innych instytucji unijnych, zwłaszcza Komisji Europejskiej i Rady UE. Wynika to z faktu, że PE sam siebie definiuje jako „strażnika demokracji”. Nie należy zapominać, że przyjmowane przez ten organ rezolucje nielegislacyjne, będące formą wyrażania stanowiska, mają istotną wagę polityczną, ale nie mają charakteru prawnie wiążącego.

Nr 107 / 2012
30'11'12

INSTYTUT ZACHODNI
im. Zygmunta
Wojciechowskiego
Instytut Naukowo-Badawczy,
Poznań

Autor:
Artur Staszczuk

Redakcja:
Marta Götz
Radosław Grodzki
Krzysztof Malinowski

W ostatnich latach PE jak i cała UE dostrzegają strategiczne pod względem geopolitycznym położenie Kaukazu Południowego jako korytarza energetycznego, transportowego i komunikacyjnego łączącego region Morza Kaspijskiego i Azji Środkowej z Europą. Celem polityki unijnej winno być zapewnienie politycznej stabilności regionu, co stanowi dla UE warunek zagwarantowania dywersyfikacji dostaw i szlaków energii. Spośród państw Kaukazu Południowego najbardziej zaawansowana pod względem relacji z UE jest Gruzja – jedno z państw członkowskich zainaugurowanego w 2009 r. Partnerstwa Wschodniego. Jest to również najbardziej proeuropejski i proatlantycki kraj Kaukazu Południowego, w którym proces reform politycznych, ekonomicznych, jak i społecznych należy do najbardziej zaawansowanych na całym obszarze postradzieckim. Należy podkreślić, że zaangażowanie UE w Gruzji zwiększyło się w trakcie konfliktu zbrojnego z Rosją, który miał miejsce w sierpniu 2008 r. To właśnie dzięki udanej interwencji UE, zakończonej osiągnięciem porozumienia w sprawie zawieszenia broni między walczącymi stronami, Bruksela stała się obecnie ważnym gwarantem bezpieczeństwa w regionie. Mimo że PW nie zakłada członkostwa Gruzji w UE, to jednak zwłaszcza w kontekście negocjowanej od lipca 2010 r. umowy stowarzyszeniowej pomiędzy Unią a Tbilisi, PE stoi na stanowisku uznania tego kraju za państwo europejskie, z którym stosunki należy oprzeć na europejskiej perspektywie, włączając art. 49 Traktatu o UE, co pozwoli w większym stopniu wprowadzić do Gruzji wartości demokratyczne. Sprawdzianem dla gruzińskiej demokracji są ostatnie wybory parlamentarne, które odbyły się w dniu 1 października 2012 r. Zakończyły się one zwycięstwem opozycji – koalicji Gruzjińskie Marzenie, na czele której stoi miliardier Bidzina Iwaniszwili, i porażką rządzącego dotychczas Zjednoczonego Ruchu Narodowego reprezentowanego przez prezydenta Micheila Saakaszwilego.

Dla funkcjonowania gruzińskiego systemu politycznego jest to o tyle istotne, że w przyszłym roku, na mocy wprowadzonych w 2010 r. poprawek do konstytucji tego kraju, Gruzja przestanie być republiką prezydencką i przyjmie parlamentarno-gabinetową formę rządów. Co jest ważne dla stabilności gruzińskiej demokracji i stanowi pewien ewenement na obszarze byłego ZSRR, urzędujący prezydent przyznał się do porażki swojej partii, która dominowała na scenie politycznej przez dziewięć lat, i ogłosił jej przejście do opozycji. Wydarzenia związane z wyborami w Gruzji znalazły swoje odzwierciedlenie na szczepku PE. Jego przewodniczący Martin Schulz w wydanym komunikacie ocenił, że wybory w Gruzji świadczą o politycznej i demokratycznej dojrzałości tego kraju, gdyż po raz pierwszy w jego historii, władza zostanie przekazana w następstwie procesu demokratycznego, a on sam w imieniu PE

liczy na dalsze umacnianie stosunków między UE a Tbilisi niezależnie od tego, jaki rząd zostanie w wyniku tych wyborów wyłoniony. O wadze jaką PE przywiązuje do rozwoju demokracji w tym kraju świadczy przyjęcie w dniu 26 października 2012 r. rezolucji w sprawie wyborów w Gruzji, która odzwierciedla kilka ważnych tendencji w podejściu PE do rozwoju polityki unijnej na Kaukazie Południowym.

1. Parlament Europejski stoi na stanowisku, że warunkiem dalszego rozwoju stosunków pomiędzy UE a Gruzją, w tym zwłaszcza zakończenia negocjacji umowy stowarzyszeniowej, jest przestrzeganie przez Gruzję zasad demokracji, praworządności, dobrych rządów oraz poszanowanie praw człowieka.

2. Parlament Europejski wyraźnie podkreśla, że rozwój stosunków z Gruzją jest jednym z celów polityki zagranicznej UE i zakłada, że wybory parlamentarne, które mimo pewnych zastrzeżeń były wolne, uczciwe i spełniające standardy uznane przez społeczność międzynarodową, wyłonią nowy rząd, który będzie kontynuował współpracę z UE i NATO.

3. W kontekście wyników wyborów parlamentarnych PE stoi na stanowisku zachowania pokoju społecznego w Gruzji, poszanowania konstytucji tego kraju oraz poszukiwania konsensusu między głównymi siłami politycznymi. Podkreśla potrzebę konstruktywnej współpracy między prezydentem, rządem i parlamentem, która jego zdaniem będzie miała decydujące znaczenie dla demokratycznej wiarygodności państwa gruzińskiego. Takie podejście PE, będące wyrazem stanowiska całej UE, jest bardzo istotne z uwagi na zaostrzenie się sytuacji powyborczej w Gruzji wskutek działań nowego rządu wymierzonych w obóz polityczny prezydenta Saakaszwilego. Żądania jego ustąpienia, aresztowania wysokich urzędników poprzedniego rządu, działania zmierzające do zmiany konstytucji czy pogłoski o przeprowadzeniu procedury impeachmentu nie wróżą dobrze rozwojowi stosunków z UE i przez PE, jak i inne instytucje unijne są i będą oceniane negatywnie.

4. W związku z sytuacją powyborczą w Gruzji PE oczekuje na zakończenie negocjacji nowej umowy stowarzyszeniowej między UE a Gruzją, wzywa Radę UE i KE do intensyfikacji działań zmierzających do zakończenia negocjacji w sprawie wprowadzenia ruchu bezwizowego między Gruzją a UE. Podkreśla znaczenie zawarcia umowy stowarzyszeniowej dla europejskich aspiracji Gruzji. We wcześniejszych rezolucjach PE jednoznacznie opowiedział się za obowiązywaniem układu stowarzyszeniowego na całym terytorium Gruzji, w tym również na wspieranych przez Rosję separatystycznych obszarach Abchazji i Osetii Południowej.

5. Przy okazji stanowiska w sprawie gruzińskich wyborów parlamentarnych PE potwierdza poparcie dla suwerenności i integralności terytorialnej Gruzji w kontekście konfliktów w Abchazji i Osetii Południowej i wzywa Gruzję i Rosję do intensyfikacji wysiłków w celu ich rozwiązania. PE jednoznacznie apeluje do Rosji o wycofanie wojsk z separatystycznych regionów gruzińskich i umożliwienie dostępu na te terytoria misji obserwacyjnej UE. Domaga się od Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa kontynuowania działań mających nakłonić Rosję do wypełnienia sześciopunktowego planu Sarkozy'ego na rzecz stabilizacji i rozwiązania konfliktu w Gruzji.

6. Należy podkreślić, że PE w wielu wcześniejszych rezolucjach opowiadał się za zwiększeniem poparcia UE dla suwerenności i integralności terytorialnej Gruzji, okazywał bezwarunkowe poparcie dla nienaruszalności uznanych przez społeczność międzynarodową granic Gruzji i wzywał Rosję do ich poszanowania. Wyrażał również opinię, że nierozwiązany konflikt rosyjsko-gruziński stanowi przeszkodę w osiągnięciu przez Gruzję stabilności politycznej, a utrzymanie status quo przy obecnych konfliktach w tym regionie jest nie do zaakceptowania i nie może mieć trwałego charakteru, gdyż przyczynia się do eskalacji napięć i powoduje ryzyko wznowienia działań militarnych.

7. Analizując to stanowisko PE, należy zauważyć, że nierozwiązany konflikt gruzińsko-rosyjski negatywnie wpływa na realizację europejskich aspiracji Gruzji, gdyż na członkostwo w UE nie ma co liczyć kraj, w którym wskutek konfliktów etnicznych, często inspirowanych z zewnątrz, doszło przy pomocy zbrojnej mocarstwa, jakim jest Rosja, do secesji niektórych jego obszarów. Nie należy mieć złudzeń, że UE zgodzi się na akcesję kraju, którego dezintegracja terytorialna jest wspierana przez światowe mocarstwo, gdyż mogłoby to mieć katastrofalne skutki dla jej funkcjonowania, jak i międzynarodowego autorytetu.

Parlament Europejski przywiązuje wyjątkową wagę do inkorporacji przez kraje sąsiadujące z UE, a zwłaszcza te przejawiające aspiracje europejskie wartości demokratycznych. Uczciwość procesu wyborczego i przestrzeganie standardów demokratycznych jest dla PE warunkiem pogłębiania współpracy z krajami partnerskimi. W przypadku Gruzji to zainteresowanie ze strony PE jest szczególne, gdyż definiuje on ten kraj jako państwo europejskie, z którym stosunki należy oprzeć na art. 49 TUE. Stanowiska PE, które przyjmują najczęściej formę rezolucji, stanowią swoistą formułę wywierania wpływu na pozostałe organy UE i państwa członkowskie,

aby takie wartości, jak demokracja, prawa człowieka, rządy prawa uwzględniać w unijnych i krajowych strategiach oraz decyzjach określających charakter polityki zagranicznej zarówno całej Unii, jak i jej poszczególnych członków.

Artur Staszczuk - doktor nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce, adiunkt w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych i Europeistyki Instytutu Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, zainteresowania badawcze: Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa UE, Europejska Polityka Sąsiedztwa.

Publikacja dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Stowarzyszenie Instytut Zachodni.

